

نهادی ارزشمند در پاسداری از فرهنگ و ادب

علیرضا قزوه
شاعر و نویسنده

یادداشت

انقلاب اسلامی ایران پیش و بیش از آنکه یک انقلاب سیاسی باشد یک انقلاب فرهنگی است و شروع این انقلاب نیز با شعارهایی همراه بود که ریشه در شعر و شاعران مذهبی داشت. شعر انقلاب بالنده‌ترین شعر روزگار ما است.

رهبر عزیز انقلاب (مدظله العالی) در بیانات‌شان همواره شعر را یک ثروت ملی می‌دانند که هرکس در توسع خود بایستی از آن حمایت کند. حمایت از جریان‌های اصیل ادبی، شاعران دغدغه‌مند انقلاب و رویش‌های شعر انقلاب امری است که بایستی مدنظر همه نهادهای فرهنگی باشد. ایشان بارها در دیدار با شاعران عنوان کرده‌اند که «هرچه در این حوزه سرمایه‌گذاری کنید کم است و این سرمایه‌گذاری نتیجه خواهد داد»؛ چراکه حوزه شعر و ادب عرصه‌ای است که سرمایه‌گذاری در آن، اگرچه در درازمدت، اما نهایتاً به نتیجه خواهد رسید و ثمرات ارزشمند آن سال‌ها و بلکه قرن‌ها باقی می‌ماند و مشهود خواهد بود. بر همین اساس نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به‌درستی به حوزه شعر و ادب که سرمایه ملی ماست، ورود پیدا کرد. این اقدام ارزشمند نهاد در پاسداری از فرهنگ و ادب کشور باید حمایت شود. چراکه معتقدم نهاد در حوزه شعر راهی را می‌رود که دیگران نرفته‌اند.

ورود نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به راه‌اندازی و تشکیل محافل شعری در سراسر کشور با محوریت کتابخانه‌های عمومی اقدامی شایسته است که به‌درستی کشف و پرورش استعدادهای جوان شعری در شهرستان‌ها و پرپرا کردن اوقات فراغت آنها را هدف گرفته است و در همین مدت نیز تکاپوی خوبی میان جوانان شهرستان‌ها ایجاد کرده است. با توجه به فعالیت بیش از ۳۰۰ محفل ادبی در سراسر کشور امروز در یکی از بهترین دوره‌های شعر و تحقق عدالت فرهنگی در این زمینه به همت نهاد کتابخانه‌های عمومی هستیم. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در هیچ دوره‌ای مانند این دوره، چنین حضور فعال و خوبی در حوزه شعر نداشته است و حمایت‌های دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی جناب آقای مختاریور و همکارانشان در این زمینه جای تقدیر دارد. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور به‌درستی به حوزه شعر و ادب که سرمایه ملی ما است، ورود پیدا کرد. اگرچه نهادها و دستگاه‌های دیگری چون حوزه هنری و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز در این عرصه فعالیت می‌کنند، اما حوزه فعالیت آنها بیشتر تخبه‌پوری و مخاطبان تخبه هستند. اما ایجاد زمینه شناسایی و بیرون کشیدن چهره‌های مستعد در این حوزه با توجه به شبکه مویرگی و گسترده مخاطبان کتابخانه‌ها، اقدام با ارزشی است که نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور آن را پی‌ریزی کرده است و به توفیقات ارزشمندی نیز در این زمینه دست یافته است.

تحقق شعار هر کتابخانه یک محفل ادبی باعث می‌شود در تمامی شهرهای کوچک و حتی روستاها، شاهد ظهور و فعالیت جوانانی باشیم که می‌توانند بر فضایی فرهنگی ادبی منطقه خود تأثیرگذار باشند. این اقدام ارزشمند نهاد در پاسداری از فرهنگ و ادب کشور باید حمایت شود. همچنین هم‌افزایی دستگاه‌های فرهنگی کشور می‌تواند نقش مؤثری در گسترش شعر فارسی در خارج از مرزها داشته باشد که فعالیت محافلی از جمله محفل ضیافت مهرزبانی و محفل ادبی افغانستانی‌های عضو کتابخانه‌ها نقش مؤثری در این زمینه داشته و ان‌شاءالله خواهد داشت.

در نهایت می‌توان گفت نهاد کتابخانه‌های کشور در چند سال اخیر در زمینه شعر و ادبیات قدیم‌های ارزنده‌ای برداشته و کارنامه موثقی ارائه کرده است، این نهاد در کنار حرمت نهادن به مقوله کتاب برای نویسندگان و شاعر و کتابخوان نیز اهمیت ویژه‌ای قائل بوده است امیدوارم این تلاش‌ها همچنان دوام داشته باشد و اتفاق‌های خوبی را رقم بزنند ان‌شاءالله.

عکس: علی حسن پور

فرصت تعامل بر مبنای گفت‌وگو و سخن گفتن میان افراد فراهم شود.

عزم نهاد برای توسعه و تنوع خدمات خود به اقشار مردم و توجه بیشتر به ارتقای شأن اجتماعی کتابداران و توسعه ساخت و بهره‌برداری از کتابخانه‌های مرکزی است. راه سخت و دشوار است اما شدنی است و از الزامات حرکت درست در این راه این است که دستگاه‌هایی مثل دولت و مجلس در تخصیص بودجه و امکانات، مساعدت کنند و تعامل و همکاری همه دستگاه‌ها و نهادهای استان‌ها در این امر بسیج گردد تا شاهد بهره‌برداری از کتابخانه مرکزی در کمترین زمان ممکن باشیم و بتوانیم مناسب‌ترین فضای فرهنگی برای بسط عدالت فرهنگی و مردمی کردن فعالیت‌های فرهنگی را آماده نماییم. ان‌شاءالله.

در ۱۱ استان شاهد کتابخانه‌هایی با تنوع خدمات و فضا هستیم که با استانداردهای جهانی برابری می‌کند. جریان ایجاد و تکمیل کتابخانه‌های مرکزی با جدیت در کشور در حال پیگیری است و اینک دو کتابخانه مرکزی جدید در آستانه افتتاح داریم و اکثر پروژه‌ها در کشور فعال است. کتابخانه‌های مرکزی نتیجه درک ضرورت، برنامه‌ریزی هدفمند، کار تیمی، تلاش جهادی و اعتماد به مدیران جوان نهاد و هم‌افزایی مسئولان استانی است. در کتابخانه‌های مرکزی که بیش از ۴۰ نوع خدمت پیش‌بینی شده است، از طریق این خدمات نوین جامعه کاربران امکان دستیابی به خدمات کتاب محور و دانش محور خواهند داشت. این خدمات کمک خواهند کرد که جامعه‌ای گفت‌وگو محور شکل بگیرد تا در آن

جشن‌های مربوط به کتاب هستند. امروزه در ادامه حرکت در مسیر توسعه و گسترش کتابخانه‌های عمومی، نیازمند موحی جدید در حوزه کتابخانه‌های عمومی هستیم تا کتابخانه را به عنوان مولدی برای سرمایه اجتماعی بر کانون کتاب مطرح کنیم؛ به گونه‌ای که کتابخانه تنها محل امانت و مطالعه کتاب نباشد بلکه محلی برای رویش فعالیت‌های اجتماعی برپایه کتاب نیز باشد. ما نیازمند کتابخانه‌هایی هستیم که مردم تنها برای خواندن کتاب در آن حاضر نمی‌شوند بلکه در آن حضور می‌یابند تا یک شهروند فعال و خلاق باشند. ما این هدف نهضت بهره‌برداری از کتابخانه‌های مرکزی با استفاده از ظرفیت مدیران جهادی این نهاد با جدیت دنبال شد و الحمدلله در حال حاضر

جوانانی که دشمن تصور می‌کرد از فرهنگ خود فاصله گرفته‌اند، اما کسانی که نه انقلاب را دیده بودند و نه جنگ و وامم خمینی (ره) را به یاد داشتند مدافعان حرم شدند و این مهم‌ترین دستاورد انقلاب است. نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ظرفیت‌های متنوعی در حوزه فرهنگی دارد و با توجه به ضرورت تبدیل شدن کتابخانه‌ها به باشگاه‌های چند منظوره، کتابخانه‌ها در حال تبدیل شدن به پایگاه‌های اجتماعی هستند. امروز استفاده از کتابخانه‌های عمومی فراتر از سالن‌های مطالعه در حال تبدیل شدن به فضایی برای تعامل اجتماعی، گفت‌وگو، مشارکت‌های فرهنگی، برگزاری جلسات کتابخوانی و به اشتراک‌گذاری کتاب‌های خوانده شده، برگزاری جلسات نقد و بررسی و معرفی کتاب و برگزاری

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

بخش کودک و نوجوان کتابخانه یزد

موفق به چنین کاری نشده‌ایم. همچنین علاقه‌مندی و آمادگی خودمان را برای آغاز چنین همکاری‌های مشترکی اعلام می‌کنم. البته به‌تازگی یکی، دو توافق خوب با آموزش و پرورش حاصل شده، اما در سطح کلان موفق به کار مشترکی نشده‌ایم. ما برای ایجاد فضای تعاملی با این وزارتخانه و دیگر ارگان‌ها و تشکل‌ها آماده هستیم.

■ **تأکید و تلاشی که در احداث کتابخانه‌ها و بازسازی آنها به شیوه جدید دارید چقدر در تغییر نگاه مردم به کاربری آنها تأثیر دارد؟ اینکه کتابخانه‌های عمومی دیگر فقط سالن مطالعه نباشند و ما از آنها اثرگذاری در سایر بخش‌ها را هم شاهد باشیم!**

اغلب مردم و برخی مسئولان، گویی که به یک موضوع مسلم و قطعی اشاره کنند، می‌گویند: خوب، سالن مطالعه که هیچ، مردم به مخازن چقدر مراجعه می‌کنند؟ درحالی که یک خدمت مهم در کتابخانه‌ها سالن مطالعه آنهاست. نمی‌دانم چرا عده‌ای همچنان تأکید بر کوچک شمردن این خدمت دارند! بخشی از آنکه نکرده فرزندان ما در همین سالن‌های مطالعه ترسیم می‌شود. کاری به درست یا غلط بودن کنکور ندارم، اما به‌رحال فضای این سالن‌ها، محل آرامی را در اختیار نوجوانان برای گذر از این سد می‌گذارند. از این جهت کتابخانه‌های ما در رکود نیستند. به کتابخانه‌ها همچنان مراجعه می‌شود. حالا اگر بحث بر سر امانت گرفتن کتاب و مطالعه باشد، مباحثی نظیر میزان مطالعه مفید و غیرمفید مطرح می‌شود. قدمد این نیست که نقدها را از سر مجموعه نهاد بازکنیم، اما معتقدم اگر گالیه با نقدی هم مطرح می‌کنیم باید اصولی باشد. مسیری که پیش‌روی کارهای فرهنگی است خیلی گسترده‌تر از ظواهر آن است. در نقد و ارزیابی باید از بالا به سوزه نگاه کنیم تا تصویر جامعی از آن داشته باشیم. هنوز در ارتباط با کتابخانه‌های تحت پوشش، کارهای نکرده بسیاری وجود دارد و باید همت زیادی به خرج دهیم. این روشن است، اما بدبینی‌هایی را که در حوزه فرهنگ به کشورمان داریم، نمی‌پذیریم. متأسفانه عده‌ای در هر حال و همیشه ناراضی‌اند.

■ **در پایان اشاره‌ای به وضعیت کتابخانه‌های عمومی در دوران کرونا داشته باشیم. در این دوران شما و همکارانتان در سراسر کشور برای حفظ ارتباط مخاطبان چه کردید؟** در کتابخانه‌های عمومی یک اصل مهم، حفظ ارتباط مخاطبان با کتابخانه‌ها است؛ اتفاقی که تحت تأثیر محدودیت‌های کرونایی با مشکل روبه‌رو شد. تلاش مستمری شد تا از امکانات فضای مجازی برای حفظ این ارتباط بهره ببریم. جلسات و حتی برخی دوره‌های آموزشی آنلاین و همین‌طور برپایی اختتامیه جشنواره‌ها به فضای وب منتقل شد. یکی دیگر از اقدامات، ارسال کتاب به خانه‌های مردم بود که با عنوان «پیک کتاب» شکل گرفت. کرونا در کنار همه مشکلاتی که رقم زد سبب افزایش قابل توجه بهره‌مندی‌مان از امکانات تکنولوژی شد که این در نهایت به گسترش عدالت فرهنگی می‌انجامد. کرونا بالاخره کنترل خواهد شد و شرایط به اوضاع عادی بازمی‌گردد، اما بخشی از اتفاقاتی که محدودیت‌های برآمده از این بیماری ایجاد کرده، خواه‌خواه، به زندگی و حتی کارمان گره‌خورده و بعد است و به این زودی‌ها به طور کامل به شکل سابق خود بازمی‌گردد. این موضوع در مورد کتابخانه‌ها هم صادق است.

اگر بودجه و فضای کافی برای مخازن در اختیار داشته باشیم، تلاش می‌کنیم کتاب‌های بیشتری را خریداری کنیم. معمولاً مخاطبان کودک و نوجوان و موضوعات پرمخاطب کتاب‌های گروه عمومی، مانند ادبیات داستانی، روان‌شناسی و دین، در اولویت خرید قرار دارند. در سال ۹۷ خرید جامعی برای اهل سنت و آذری‌زبان‌ها داشتیم. مادر نهاد کتابخانه‌های عمومی تأمین‌کننده نیاز همه اقشار جامعه از هر سن و گروهی هستیم. سانسور در تأمین مخازن کتابخانه‌ها اتهام نادرستی است و فهرست‌های خرید ما گواه این مطلب است.

■ **پیش‌تر بخشی از این انتخاب بر ثبیت تقاضا از سوی اعضای کتابخانه‌ها استوار بود. حالا هم اینگونه است؟**

نه، این شیوه کاملاً درستی نبود؛ چراکه ممکن است که به نوعی متقاضی کتابی باشم که خواهان چندانی نداشته باشد. بخشی از این خرید بر تقاضای کتابداران استوار است. بخش دیگری از نیاز مخاطبان را هم می‌توان از طریق بررسی بازار نشرو واکشن‌های مثبت یا منفی به کتاب‌های منتشر شده فهمید. اداره کل منابع در معاونت توسعه نهاد هم از طریق ارتباط مستمر با ناشران و هم رصد مرتب بازار نشر، کتاب‌ها را برای خرید انتخاب می‌کند. با وجود این بسیار بعید است که کتاب دندان‌گیری، که مناسب کتابخانه‌های عمومی باشد، از نظر ما مخفی بماند. اینجای بحث ضرورت انتخاب برای کتابخانه‌های روستایی به مراتب متفاوت‌تر هم می‌شود؛ چراکه این کتابخانه‌های فضای بسیار کمتری در اختیار دارند.

■ **به کتابخانه‌های روستایی اشاره کردید: برای مخاطبانی که به لحاظ شرایط زندگی یا حتی جغرافیایی محل سکونت خود وضعیت خاص‌تری دارند، همچون عشایر چه برنامه و خدماتی دارید؟**

حدود ۷۹۵ کتابخانه روستایی داریم. مناطق محروم چند ویژگی دارند؛ از جمله پراکندگی زیاد با جمعیت کم دارند که برای اینها احداث کتابخانه با توجه به محدودیت‌های ذکر شده منطقی نیست. در این رابطه به چند مدل جایگزین از جمله کتابخانه‌های سیار توجه کرده‌ایم. سال ۹۲ تنها ۹ کتابخانه سیار در اختیار داشتیم که اکنون به ۳۶ کتابخانه رسیده است. از سوی دیگر پیشخوان‌های مطالعه را هم در نظر گرفته‌ایم. پیشخوان‌ها کالکس‌هایی در متراژ حداکثر ۳۰ تا ۴۰ متر هستند که به یک کتابخانه مادر وابسته‌اند. در پیشخوان‌ها کتابدار، کتاب‌های خوانده‌شده را به کتابخانه مادر برگردانده و با آثار دیگری جایگزین می‌کند. این اقدام به‌تازگی در نهاد آغاز شده است. تا امروز ۴ پیشخوان مطالعه را در این مناطق دایر کرده‌ایم. کتابخانه‌های سیار هم جایگاه خود را دارند. کارکردی که این کتابخانه‌ها دارند هیچ کتابخانه‌ای ندارد؛ چرا که خدمت نزد مخاطب برده می‌شود. افسوس که بودجه‌ای برای ساخت و تجهیز کتابخانه در اختیار نهاد نیست.

■ **کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان هم از جنبین امکانی بر خوردار است. آیا همکاری‌های مشترکی در این زمینه بین نهاد و کانون شکل گرفته؟**

تمایل چندانی به همکاری در این زمینه نشان نداده‌اند؛ هرچند که نهاد کتابخانه‌های عمومی اشتیاق بسیاری به کارهای مشترک با مراکزی همچون کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و فراتر از آن حتی به وزارت آموزش و پرورش دارد. متأسفانه تا به امروز

دولتی، هیچ ردیف بودجه عمرانی نداریم و حتی شامل فصول بودجه‌ای دولت نمی‌شویم و فقط کمک بگیر دولت هستیم. ما در قانون مواعنی داریم؛ مثلاً اینکه شهرداری‌ها، استانداری‌ها و فرمانداری‌ها باید پروژه‌ها را ساخته و ما صرفاً بهره‌بردار آنها باشیم. در نهایت، از محل کمک‌های دولتی یا بودجه مالی خودمان قادر به تجهیز پروژه‌ها هستیم. هرچند که خوشبختانه در ارتباط با همین مواردی که اشاره شد همکاری‌های خوبی با ما شده است. در مشهد، شهردار وقت همراهی بسیاری کرد. در یزد نیز استاندار، فرماندار و شهردار وقت از هیچ کمکی دریغ نکردند. در پروژه هم قم دفتر رهبر معظم انقلاب همراهی زیادی کردند. در ارتباط با گیلان، دولت گذشته کمک کرد. در همه این پروژه‌ها ما مجری نیستیم، اما پیگیری آنها را بر عهده داریم که بی‌شک بخش مهمی از به ثمر رسیدن اقدامات نتیجه همین پیگیری‌هاست که وقت و انرژی زیادی می‌برد. با ساخت کتابخانه‌هایی که به برخی از آنها اشاره شد، نشان دادیم که دنبال چه هستیم.

■ **شاید معیاری هم در اختیار بخش خصوصی علاقه‌مند به فعالیت در این عرصه گذاشته‌اید!**

بله، ما قبل از این حتی برای دوستانمان در دولت هیچ مصداق قابل ارجاعی نداشتیم که بگوییم مقصدمان ساخت چنین کتابخانه‌ای است. وجود چنین نمونه‌هایی پیش‌برنده هستند. در برخی شهرستان‌ها اطلاع از ساخت این کتابخانه‌ها سبب ایجاد انگیزه برای بازسازی کتابخانه‌های کوچک‌تر شده است. زمان افتتاح کتابخانه مرکزی مشهد، رئیس کمیته کتابخانه‌های عمومی ایفلا (فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری) همیمان ما بودند و در بازدید از کتابخانه‌های استان‌های تهران، خراسان و فارس آغان کردند که در دنیا کمتر چنین شبکه‌ای برای کتابخانه‌های عمومی شکل گرفته است.

■ **از جهت شکل‌گیری رنجیره‌ای از همکاری دیگر سازمان‌ها و تشکل‌ها با نهاد؟** بله و این اتفاق بسیار مهمی است. جایگاه نهاد کتابخانه‌های عمومی در سطح منطقه خودمان به لحاظ سرنه و دیگر شاخصه‌ها اول است و شاید تنها کشوری که از جهاتی قادر به رقابت با ایران باشد، ترکیه است که تعداد کتابخانه‌های عمومی اش یک‌سوم ماست.

■ **تأمین مخازن این کتابخانه‌ها به چه شکلی انجام می‌شود؟**

اکثر کتاب‌ها از ناشران خریداری می‌شود. بخش اندکی از منابع هم به نهاد اهدا می‌شود. ■ **در ارتباط با تجهیز مخازن کتابخانه‌ها سال‌هاست ندهای مختلفی متوجه نهاد شده. در این رابطه چه پاسخی دارید؟** از این نقدها باخبریم. ما به هیچ‌وجه نقش ممیز را ایفا نمی‌کنیم. ما بعد از انتشار عمومی کتاب با آن مواجه می‌شویم و از میان آنها دست به انتخاب می‌زنیم. ملاک‌مان در تهیه کتاب‌ها بر خوردار از آنها از مجوز نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیازسنجی مخاطبان بر اساس شاخص‌هایی همچون تجربه کتابداران است. این را فراموش نکنید که هر کتابخانه فضای محدودی برای جای دادن آثار در اختیار دارد. در انتخاب کتاب هم، برخلاف برخی ادعاهای اشتباهی که شنیده می‌شود، سراغ گروه خاصی از کتاب‌ها نمی‌رویم.

این یستر انجام می‌شود. حتی در حال ایجاد کتابخانه بدون کتاب هستیم که مبنای آن ارائه خدمات بریستر فضای مجازی و الکترونیک است. ■ **پس باید منتظر تحولات تدریجی جدی در ساختار و نحوه ارائه خدمات کتابخانه‌های نهاد باشیم!** بله. نمی‌توانیم تحولات جهانی و آینده را نادیده بگیریم. حرکت کتابخانه‌ها به‌سوی ضرورت‌های دنیای مدرن، اتفاقی است که از مشهد شروع شده و در یزد با جدیت ادامه یافته است. در بین اینها کتابخانه مرکزی شیروان را به‌عنوان یک کتابخانه مرکز شهرستان افتتاح کردیم. بعدتر به کتابخانه مرکزی سنندج در کردستان رسیدیم که به‌تازگی افتتاح شده است. در آینده نه‌چندان دور کتابخانه مرکزی رشت که کار ساختمان آن به پایان رسیده افتتاح می‌شود. افتتاح کتابخانه مرکزی قم هم، چنانکه گفتیم، در پیش است.

عکس: رضا معطریان / ایران

کلنگ برخی از این کتابخانه‌ها سال‌ها قبل زده شده اما ناتمام مانده بودند تا اینکه کار آنها دوباره از سر گرفته شد. خوب است در بررسی عملکرد نهاد، به مجموعه این مسائل در کنار هم نگاه شود. اینکه پروژه احداث یک کتابخانه بعد از ۲۵ سال به سرانجام رسیده اتفاق مهمی است.

■ **در شرایطی که نهاد کتابخانه‌های عمومی بودجه‌ای برای کارهای عمرانی ندارد و حتی در اساسنامه خود مکتف به چنین کاری نشده، چطور از عهده هزینه‌های این پروژه‌ها برمی‌آید؟ آیا از همکاری دیگر ارگان‌ها و سازمان‌ها نظیر شهرداری‌ها برخوردار هستید؟**

همان‌طور که اشاره کردید نهاد کتابخانه‌های عمومی بودجه‌ای برای کارهای عمرانی در اختیار ندارد. متأسفانه قانون تأسیس نهاد چندان کامل نیست و در مواقعی سبب مواجهه ما با موانعی می‌شود؛ مثلاً ای که بهتر است در گفت‌وگو دیگری به آن بپردازیم. اما در پاسخ به سؤال ثان باید بگوییم که نهاد از دو منبع درآمد برخوردار است: یکی نیم درصد از درآمد شهرداری‌ها بر اساس قانون و دوم، کمک‌های

و توسعه پیدا کند. در کتابخانه مرکزی مشهد کلاس‌های آموزشی مبتنی بر وب هم در نظر گرفته شده است. در این کتابخانه یک گالری مبتنی بر استانداردهای روز برقرار شده که مشابه آن را در کتابخانه‌های یزد و سنندج هم داریم. اینها بخشی از تغییراتی است که در ساختار کتابخانه‌های کشور و چگونگی ارائه خدمات آنها شروع شده که در برخی مراکز، اجرایی هم شده است. مدعی این‌که در همه این موارد به بهترین سطح رسیده‌ایم نیستیم، اما این اتفاق باید از جایی شروع می‌شد که در این مسیر قرار گرفته‌ایم. ما در تبدیل کتابخانه به پایگاه اجتماعی پشتگرم به همت همکاران عزیز کتابداران هستیم و امیدواریم با تلاش آنها و با شناختی که آنان از محیط‌شان دارند به این مقصد برسیم. یک نکته‌ای را هم اینجا باید از باب بیان حق و انصاف بگوییم. اگر اعتماد، حمایت و همراهی دبیرکل نهاد، جناب آقای

مختاریور نبود، فضا و یستر برای این تحولات و حرکت در این مسیر فراهم نمی‌شد. بیان و ذکر حق و واقع، به کار برکت می‌دهد و بیان این نکته از این باب بود. ■ **این‌طور که شروع کرده و پیش‌رفته‌اید تا چه مدت دیگر شاهد گسترش این موارد به بخش عمده‌ای از کتابخانه‌های نهاد خواهیم بود؟** برنامه‌ریزی ما مبتنی بر لحاظ کردن این موارد در همه کتابخانه‌های مرکزی استان‌هاست. در کتابخانه‌های مرکزی شهرها هم، تا جایی که شرایط مهیا باشد، به این سمت خواهیم رفت. یکی از ملزومات تحقق این برنامه‌ریزی‌ها بر خوردار از فضای مناسب است.

■ **در کتابخانه‌هایی که مساحت کمتری دارند چقدر بهره‌برمندی از خدمات الکترونیکی تمرکز خواهید داشت؟** این یکی از مواردی است که اهتمام جدی به آن داریم. شاید قدری دیر شروع کرده باشیم، اما هم‌اکنون بحث الیکیشن جامع کتابخانه‌های عمومی در دست انجام است که ارائه خدمات در قالبی که سؤال کردید در